

	Krav til den pædagogiske læreplan	Ledelsesmæssige refleksioner
1	Læreplanen skal udarbejdes med udgangspunkt i det pædagogiske grundlag, seks læreplanstemaer samt mål for sammenhængen mellem det pædagogiske læringsmiljø og børns læring.	Over de seneste 2 år har vi især haft fokus på at arbejde med proceskvalitet. Alle medarbejdere i Dagtilbud Midt har fået et 2 årigt kompetenceløft i NPRP. Målet har været at styrke tilknytningen og relationen mellem børn og voksne og har i de enkelte afdelinger taget udgangspunkt i den aktuelle børnegruppe. Vi har konkret arbejdet med trædesten i hverdagens overgange, legegrupper og udviklingsleg, faste morgenåbnere og praksisfortællinger m.m. I arbejdet med de 6 læreplanstemaer, betragter vi disse som gensidigt afhængige og derfor arbejdes der målrettet med alle temaer i tilrettelagte aktiviteter og ind i hverdagens rutiner. Vores fælles pæd. Grundlag, er rammen hvordan der arbejdes konkret er op til den enkelte pæd.leder og medarbejder i det pågældende børnehus.
2	Det skal fremgå, hvordan det enkelte dagtilbud hele dagen etablerer et pædagogisk læringsmiljø, der med leg, planlagte vokseninitierede aktiviteter, spontane aktiviteter, børneinitierede aktiviteter samt daglige rutiner giver børnene mulighed for at trives, lære, udvikle sig og dannes.	Børn lærer på alle tidspunkter og i alle situationer, og børn lærer bedst gennem leg. Derfor har vi i Dagtilbud Midt fokus på, at det samlede pædagogiske tilbud tilbyder differentierede læringsmuligheder, med legen som omdrejningspunkt. Dette understøtter, at alle børn får mulighed for at tilegne sig alderssvarende færdigheder og kompetencer, mens de går i dagtilbud. <i>Det fælles syn på læring afspejles i børnehøjde af det fælles overordnede mål om, at alle børn 'lære at lære' og udvikler alderssvarende færdigheder og kompetencer indenfor alle læreplanstemaer.</i>
3	Arbejdet med det fysiske, psykiske og æstetiske børnemiljø i dagtilbuddet skal integreres i det pædagogiske arbejde med etablering af pædagogiske læringsmiljøer. Børnemiljøet skal vurderes i et børneperspektiv, og børns oplevelser af børnemiljøet skal inddrages under hensyntagen til børnenes alder og modenhed.	I arbejdet med det fysiske og æstetiske børnemiljø tager vi afsæt i en dynamisk tilgang til vores indretning af både inde og udemiljøer, hvor formålet er at skabe et fysisk og æstetisk børnemiljø, der skaber sammenhæng mellem de strukturelle og relationelle læringsmiljøer og de overordnede mål for de 6 læreplanstemaer. Når vi har fokus på vores indretning af det fysiske børnemiljø både inde og ude, er vi optaget af at skabe en indretning, der naturligt understøtter børnenes selvhjulpethed og vækker deres nysgerrighed til at tage initiativ til leg og samspil med de andre børn. Dette sker gennem en tydelig indretning, hvor udvalgte ting og konkrete placeres i børnehøjde og hvor rummene og udemiljøet kodes, så der inviteres til forskellige former for lege og samvær. Her er der ligeledes fokus på, om kodningen af rummet/udemiljøet inspirerer til lege med høj energi eller lege med rolig energi. Samtidig vægter vi at skabe rum i rummene, hvor der er plads til

		<p>fordybelse, hvor forstyrrelserne er færre, og hvor barnet kan etablere en tryk base enten sammen med en voksen, sammen med en kammerat eller på egen hånd. Derfor prioriterer vi at have møbler, der er fleksible i deres anvendelse, og som kan flyttes for at understøtte børnenes initiativer. I udemiljøet skærper vi opmærksomheden på at understøtte børnenes anvendelse af rammerne, således at der opnås varierende legemiljøer, hvor der er plads til både rolige og mere vilde lege.</p> <p>Det æstetiske børnemiljø hænger i Dagtilbud Midt tæt sammen med det fysiske børnemiljø, og sammenhængen skaber vi ved en bevidsthed om, at en indretning både ude og inde der æstetisk taler til børnene, samtidig bliver den base, børnene vælger til. Samtidig har vi fokus på, at børnene er medskabere af det æstetiske børnemiljø og får lov at lave eksempelvis tegninger, malerier, udklip og ting af naturmaterialer, som bliver en del af det æstetiske børnemiljø i både vuggestue og børnehave. Vi har en bevidsthed om, at det, der hænger på væggen, på et tidspunkt ikke længere fanger børnenes nysgerrighed, derfor ændrer vi løbende på det æstetiske børnemiljø, således at det til stadig vækker børnenes nysgerrighed og lyst til fordybelse og leg.</p>
4	<ol style="list-style-type: none"> 1. Alsidig personlig udvikling 2. Social udvikling 3. Kommunikation og sprog 4. Krop, sanser og bevægelse 5. Natur, udeliv og science 6. Kultur, æstetik og fællesskab 	<p>Arbejdet med læreplanstemaerne er i alle afdelinger tænkt ind i hverdagens rutiner, hvor der er fokus på kvalitet i den læring, der foregår hele dagen. Uanset om det eksempelvis er til morgenmad, samling, i garderoben, på toilettet eller på legepladsen, holder medarbejderne et gennemgående fokus på at understøtte barnets alsidige udvikling og sociale kompetencer i den måde, de leder børnegruppen og understøtter børnefællesskabet. Her er der fokus på at understøtte barnets engagement og livsglæde, anerkende dets grænser og indspil, og gennem etablering af en tryk base for barnet hjælper det med at skabe udviklende og alderssvarende deltagerbaner i fællesskabet. Her igennem øges barnets blik for både sig selv og de andre børn, og barnets empati gødes. Samtidig har medarbejderne gennem rutinerne og aktiviteterne fokus på, at disse tilrettelægges, så barnets sproglige og kommunikative udvikling og dets motoriske udvikling understøttes og udfordres. Dette sker gennem relevante sproglige anvisninger, invitation til dialog og nysgerrighed på barnets sproglige indspil. Samtidig er der gennemgående fokus gennem alle rutiner og aktiviteter på barnets mulighed for at udfolde sig motorisk og regulere sin energi til konteksten,</p>

		<p>hvor barnet både tilbydes læringsmiljøer, der aktiverer høj såvel som lavere kropslig og motorisk intensitet og energi, og hvor sanserne aktiveres og stimuleres.</p> <p>Arbejdet med natur, udeliv og science og kultur, æstetik og fællesskab integreres ligeledes ind i hverdagens rutiner og aktiviteter. Natur, udeliv og science stimuleres både, når børnene laver aktiviteter udendørs eller udendørsmateriale bringes indenfor, og samtidig er der i læringsmiljøet en gennemgående science-tilgang, hvor børnene løbende danner erfaringer med årsag-virkning og udvikler kompetencen til at kategorisere og systematisere deres omverden. Ligeledes er der grundlæggende fokus på at skabe et varieret dynamisk udtryk i samspillet, hvor musik, sang, rytme, følelser og kropslige udtryk er en naturlig del af den fælles kultur for samvær. Derudover er der gennemgående fokus på, at læringsmiljøet understøtter, at børnene kan udtrykke sig alsidigt både gennem kreative aktiviteter og i hverdagens rutiner. Medarbejderne holder for øje, at børnefællesskabet rummer den naturlige differentiering, der er i en børnegruppe, hvor der opnås en balance mellem, at det enkelte barns stemme får plads, og at barnet samtidig rummer andres indspil uanset, kultur, alder, køn og øvrige præferencer.</p> <p>I læreprocessen holder vi i Dagtilbud Midt overordnet fokus på proces frem for produkt. Det betyder, at målet med legen, aktiviteten, rutinen eller gøremålet ikke gennemføres på bekostning af barnets initiativer og perspektiver, og der gives mulighed for at kunne ny orientere sig i processen frem mod målet. Vi har ikke kun fokus på, at barnet skal tilegne sig nye færdigheder og kompetencer men også, at barnet grundlæggende skal 'lære at lære', lære begå fejl og lære at kunne rumme og tåle den frustration, der kan være forbundet med læring. Ligeledes holder vi os for øje, at der i læreprocessen altid er en sideløbende dannelsesproces, hvor barnet lærer noget om sig selv og sin omverden. Derfor ser vi læring og dannelse som hinandens forudsætninger, og arbejder gennemgående med pædagogiske interventioner, der gøder og vander både læring- og dannelsesfrøene, mens barnet tilegner sig nye færdigheder og kompetencer.</p>
5	<p>Det skal fremgå, hvordan det pædagogiske læringsmiljø tager højde for børn i udsatte positioner, så deres trivsel, læring, udvikling og dannelse fremmes</p>	<p>Et fællesskab er ikke givet, fordi man er en del af en gruppe. Et fællesskab opstår i gruppen gennem interaktioner, fælles lege og aktiviteter, der over tid giver barnet en oplevelse af samhørighed, at barnet oplever at kunne deltage ud fra egne præmisser og oplever at kunne bidrage til gruppen. I et fællesskab oplever man at være sammen med ligesindede, selvom de der hører til fællesskabet sagtens kan</p>

være forskellige. Oplevelse af samhørighed knytter sig til barnets tilknytning, og derfor arbejder vi i Dagtilbud Midt med fokus på, at alle børn skal udvikle trygge relationer til deres primære medarbejderne i afdelingen.

Arbejdet med at etablere fællesskaber kræver et vekslende fokus på det enkelte barn og fællesskabet, hvor barnet viser nysgerrighed for fællesskabets perspektiver og fællesskabet viser nysgerrighed for barnets perspektiver. Det er gennem vores handlinger, vi tillægger andres initiativer og perspektiver betydning, og et fællesskab kræver, at alle deltagere bliver positioneret som betydningsfulde og med mulighed for at bidrage. Derfor har vi i Dagtilbud Midt fokus på at sikre, at alle børn inddrages og høres, og at vi bestræber, at alle børn oplever at kunne deltage ud fra egne præmisser i løbet af dagen. Et fællesskab kræver, at de, der er en del af fællesskabet, forpligter sig på at værne om fællesskabet og bidrager til at opretholde fællesskabet. I Dagtilbud Midt bestræber vi, at børnene får mulighed for at engagere sig socialt og følelsesmæssigt til hinanden og til børnegruppens medarbejdere og her igennem etablere forpligtende relationer og motivation til at bidrage til fællesskaber. Et fællesskab udvikler en kultur for samvær og her er det afgørende, at denne kultur understøtter barnets kvalificerede selvbestemmelse.

Fordi børn i en børnegruppe har forskellige forudsætninger for at deltage kan det ikke undgås at et barn udfordres af de rammer og krav, der er til deltagelse i børnegruppen. Dette påvirker barnets oplevelse af samhørighed, og derfor har vi i Dagtilbud Midt gennemgående opmærksomhed på, at det ikke er det samme barn eller de samme børn, der tilbagevendende oplever sig stigmatiseret eller placeret i randen af eller udenfor fællesskabet. Alle børn har ret til en plads i fællesskabet, og så snart et barn kommer i en situation, hvor det ekskluderes, justerer vi vores praksis til barnets nærmeste udviklingszone for herigennem at give barnet mulighed for at genfinde en plads i fællesskabet.

*Det fælles syn på betydningen af børnefællesskaber afspejles i børnehøjde af det fælles overordnede mål om, **at alle børn oplever børnegruppen som et fællesskab og en tryk base, hvor de har samhørighedsskabende oplevelser, hvor de hører til, og hvor de har mulighed for at deltage og lykkes ud fra egne præmisser.***

6 Det skal fremgå, hvordan dagtilbuddet samarbejder med forældrene om børns læring.

Forældrene er de vigtigste personer i barnets liv, og deres kapacitet til at understøtte barnets trivsel, læring, udvikling og dannelse har afgørende betydning for barnets samlede udviklingsmuligheder. I Dagtilbud Midt samarbejder vi med en mangfoldig forældregruppe, der repræsenterer mange forskellige kulturer og forskellige dele af samfundslaget. Samtidig er en væsentlig del af vores familier på forskellig vis i udsatte positioner.

I Dagtilbud Midt tager vi afsæt i og viser respekt for den enkelte families behov og perspektiver i samarbejdet. Forældrenes viden om barnet, oplevelser med barnet og overvejelser omkring barnet danner fundament for samarbejdet, hvor vi gennem anerkendende og bekræftende kommunikation undersøger, hvilke risikofaktorer og beskyttende faktorer, der er i barnets liv og hverdag. Vi er nysgerrige på forældrenes perspektiver og på de intentioner, der ligger bag deres handlinger sammen med barnet.

I Dagtilbud Midt arbejder vi ud fra viden om, hvordan tilknytning og traumer påvirker både forældrenes kompetence til at etablere sig som en tryk og sikker base for deres barn, og hvordan de formår at skabe en balance mellem at understøtte og udfordre barnet indenfor nærmeste udviklingszone. Dette påvirker forældrenes grundlæggende kapacitet til at skabe et udviklende hjemmemiljø for barnet. Hos nogle familier, ses hjemmemiljøet i kortere perioder overordnet set som en risikofaktor, mens hjemmemiljøet hos andre familier grundlæggende ses som en risikofaktor for barnet. I relation til disse familier, arbejder vi i Dagtilbud Midt med specifikke tiltag for at understøtte forældresamarbejdet, hvor der er særlig fokus på, at forældrene oplever dagtilbuddet som en tryk base i samarbejdet, hvor de gennem bekræftende interaktioner og dialoger oplever sig set, hørt og forstået.

*Det fælles syn på forældresamarbejdet afspejles i hverdagens praksis gennem det fælles overordnede mål om, **at alle forældre oplever at blive set, hørt og forstået, at deres perspektiver og behov tages alvorligt, og at forældre og dagtilbud gennem dialog og refleksion i samarbejdet øger kvaliteten både i barnets hjemmemiljø og i det pædagogiske læringsmiljø i dagtilbuddet.***

7	<p>Det skal fremgå hvordan dagtilbuddet inddrager lokalsamfundet i arbejdet med etablering af pædagogiske læringsmiljøer for børn under overskriften 'åbent dagtilbud'.</p> <p>(Naturcenter, museer, teatre, idrætsforeninger, plejehjem, lokale forretningsdrivende, produktionsskoler, Helhedsplanen, affaldscentre mv.)</p>	<p>Der samarbejdes med lokal samfundet. Der er institutioner der samarbejder med plejecenter og Røde kors.</p> <p>Lokal området bruges meget, især udelivet er blevet prioriteret højt, her er skov og strand taget i brug, parker og nordbyen bruger Nordre fælles. Naturcenteret er en naturlig samarbejds og sparrings partner. Børnene møder kulturlivet, gennem hele deres institutions liv, det kan være biblioteket, museet, teateret.</p>
8	<p>Det skal fremgå hvordan der i børnenes sidste år i dagtilbuddet tilrettelægges et pædagogisk læringsmiljø, der skaber sammenhæng til børnehaveklassen.</p> <p>Her tages der dels afsæt i den fælles overleveringsmodel i Randers, samt at der i Randers kommune arbejdes med de pædagogiske læreplaner fra marts til august i førskoleordningerne, inden børnene starter i børnehaveklasse 1. august.</p>	<p>Det skoleforberedende arbejde i Dagtilbud Midt organiseres forskelligt i afdelingernes læringsmiljøer alt efter antallet af børn i gruppen, børnenes udviklingsalder, interesser og behov, men der er en gennemgående rød tråd, der tager afsæt i det fælles pædagogiske grundlag, med et særligt fokus på at understøtte børnenes selvhjulpethed, samarbejdsevner, selvregulering og mod til at turde afprøve nyt.</p> <p>Fordi fundamentet for disse egenskaber og kompetencer udvikles langt tidligere i barnets liv, starter arbejdet med overgange i Dagtilbud Midt, allerede fra det første møde med børn og forældre ved opstarten i dagtilbuddet.</p> <p>Med afsæt i vores fælles menneskesyn og viden om tilknytningens betydning for barnets udvikling, ser vi altid en overgangsfase som en tilknytningsfase frem for en indkøringsfase, og det overordnede mål er at etablere en tryk base for både barnet og forældrene. Vi ved, at den trygge tilknytning og relation i overgang fra hjem til dagtilbud, også sætter spor i de kommende overgange, som børn og forældre senere står overfor. Gode erfaringer, danner fundament for, at barnet og forældrene får lyst og mod på nye erfaringer i nye sammenhænge.</p> <p>Fordi tilknytningen til de professionelle og oplevelsen af en tryk base naturligt endnu ikke er på plads i en overgang, ser vi i Dagtilbud Midt alle overgange som faser, hvor børn og forældre har en øget risiko for at komme i udsatte positioner. Derfor har vi i alle overgange et øget fokus på at skabe en god balance mellem at kunne være og kunne lære i det samlede læringsmiljø omkring børnene. Nysgerrighed og mod til at gå ud i verden og erfare nyt gødes bedst, når tilknytningen og det at kunne være tryk i fællesskabet er på plads hos barnet.</p>

9 Det skal fremgå, hvordan arbejdet med den pædagogiske læreplan operationaliseres. Herunder hvordan der etableres en evalueringskultur, valg af systematikker/redskaber, der sikrer fremadrettet evaluering med fokus på børnenes udbytte af læringsmiljøerne.

I Dagtilbud Midt arbejder vi løbende med dokumentation, refleksion og evaluering i vores fælles praksis for at sikre den pædagogiske kvalitet og sammenhængen mellem de valgte pædagogiske mål og det pædagogiske grundlag i dagtilbuddet. Vi har en dynamisk tilgang til dokumentation, hvilket betyder, at det er opgaven, der afgør, hvilken form for dokumentation, vi anvender. Det kan eksempelvis være billeder, videoklip, børneinterviews, læringsfortællinger eller forældreperspektiver. Dokumentationen har til hensigt at understøtte vores evaluering af de løbende pædagogiske forløb og indsatser, hvor evalueringen af de valgte mål vurderes ud fra den dokumentation, vi indsamler, og de observationer, vi gør os. Her har vi fokus på at dokumentationen skal indeholde både et voksnes og et børneperspektiv for sikre en kvalificeret evaluering. I Dagtilbud Midt vil vi i de kommende to år arbejde med at videreudvikle vores evalueringskultur. Med afsæt i udvalgte evalueringsmodeller vil vi undersøge, hvilke tilgange til evaluering, der skaber det bedste afsæt for videreudvikling af den fælles praksis, hvor både medarbejderperspektiver, børneperspektiver og forældreperspektiver inddrages.

Når vi arbejder med faglig refleksion, tager vi afsæt i en fælles viden om hjernens spilleregler, når vi skal skifte perspektiver i samarbejdet, og vi anvender gennemgående FRI-modellen, en dynamisk refleksionsmodel, der både indeholder faglig refleksion, beskrivelse af en indsats og en evaluering af de opsatte mål. I de kommende to år, vil vi ligeledes videreudvikle vores arbejde med faglig refleksion og arbejde for, at det etableres en klar rød tråd mellem de løbende faglige refleksioner, den måde vi anvender dokumentation og de evalueringsmetoder, vi afprøver.